

Szent Sebestyén forradalma

Véssey Gábor kiállítása

Szent István-bazilika, Lovagterem, 2016. IX. 22. – X. 30.

HEMRIK LÁSZLÓ

Véssey Gábor nyolcvéves volt 1956-ban. Ebből az életkorból már viszonylag nagy számú emlékképet hordozunk magunkkal, és azok egészen mélyen vésődnek az agykéregbe, ha szélsőséges élethelyzetben fogannak. Vésseynek eleven emlékei vannak az 56-os légópincébe költözésről, az apáért, a nagypapáért aggódó családról és a Hungária körúton bedübörgő szovjet harckocsi-menetoszlopról.

Mindezek lényeges forrásai az emlékezetművészetnek, de legalább ennyire fontos, miképpen fejlődött, alakult, érlelődött tovább Véssey forradalomtudata. Így a 60-as, 70-es évek össznépi hallgatásában, a félszavakban, a kiismerhetetlen tekintetekben, miközben a művész sokakhoz hasonlóan belakta ezt a világot, s így-úgy a kedvét-rosszkedvét lelta benne.

1956-ot a történelem egyszer állította a színpadra, hogy aztán hosszú évekre elmaradjon az „előadás” nyilvános utóélete. Csak az ablakokba kihelyezett gyertyák imbolygó lángjai emlékeztettek évente egy alkalommal a forradalomra. Olyan korszak volt ez, hogy bátorság kellett egyetlen gyertya meggyújtásához is. Nem véletlen, hogy a kiállítása fő művének, a hatalmas méretű oltárnak a centrumában is ott látjuk a gyertyát, Véssey művészetének egyik konstans attribútumát. A gyertya sokféle jelentést hordozhat – dialógusba lépve a villanygőgő vagy a nap fényével –, de immár bizonyosak lehetünk abban, hogy tudatosan vagy tudat alatt az 1956-os forradalom emlékeként került be az oeuvre-be.

A rendszerváltás egy rövid időre visszaadta a forradalom tekintélyét, pátoszáát és lelkesültségét, hogy aztán az elkövetkező két és fél évtizedben szét-hordjuk emlékét, valahogy úgy, csak más előjellel, ahogy a felhevült tömeg hordta szét a Sztálin-szobor darabjait. Egyben kellene tartanunk ezt a több komponensből álló történelmi materiát, nem pedig különböző nyelveken ünnepelni a város különböző pontjain a forradalom fragmentumait.

VÉSEY GÁBOR:
56-os oltár
(Mennyből az angyal),
2014–2016,
350x730 cm

foto: Berényi Zsuzsa

A tudósokra, a közéleti szereplőkre és a művészekre hárul annak felelőssége, hogy megtanuljuk helyesen értelmezni a forradalom aspektusait. A hiteles művészi munka is csak ennek ismeretében foghat meg.

Véssey Gábor eleven, indulatot, groteszk képi világa, kompozíciós rendszere, szimbólumkészlete megteremti ezt a művészi keretet. Műveiben egyszerre jelenik meg a forradalom pozitívuma és a levezését szolgáló, minden emberit eltorzító erő. Látásmódja jelenünk megosztó, tékozló közegére is reflektál. Ugyanakkor ellentmondást látok az oltárformában, mely akaratlanul is szakrális közegbe emeli a történéseket, ezzel olyan távolságba tolvá el tőlünk, amire már nincs, nem lehet ráhatásunk.

A szabadság természetéről szólta korábban Vésseynek a *Száll a kakukk fészkére* című parafrázisa is, amely arra hívta fel a figyelmet, hogy az amerikai, illetve a nyugati civilizáció (annak persze mi is

részese vagyunk) miképpen nyesegeti le az emberről a szabadságot, miközben alkotmánya a szabadságra alapozza a közösség létét. 1956 a kelet-európai szabadság történetének nagy, tragikus pillanata.

Véssey kiállítása több kulturális programhoz kapcsolódik, így az 56-os emlékévi eseményeihez, a rendszeresen októberben jelentkező Magyar Festészet Napjához (október 18.), de az Ars Sacra Fesztiválhoz is (szeptember 17–25.) is.

A hatalmas oltárkép mellett kisebb méretű pasztellképek és több változó méretű szobor jelenítik meg a forradalmi eseményeket, a harcokat, sortüzeket, a sebesültek mentését és a jellegzetes karaktereket a forradalmároktól, a mártírokon, a hétköznapi embereken, a karhatalmistákon keresztül a bírákig. Véssey művészetének ereje ez utóbbiak ábrázolásában teljesedik ki leginkább. Félelmetesek ezek a bestiális arcok, görcsbe rándulnak a kompozíciók, de mindez nem elég, minduntalan belebotlunk a geometrikus akadályokba.

A művész több új szoborral is készült a tárlatra. Ezek közül kiemelkedik a *Sebesült fiú* és a *Molotov-koktél*. Az avantgárd szobrászati hagyomány örökösei ezek a munkák, kubista robotsztusságuk expresszív feszültségeket hordoz. A figurák hatalmas, torzult végtagjai kifordulnak normális helyzetükből.

Véssey úgy rendezte az anyagot, hogy a forradalmi tematikájú munkák és az oltár kapják a tér nagyobb részét, míg a hátsó szárnyba a szentekhez, biblikus témákhoz kapcsolódó alkotások kerüljenek. De ez az elkülönítés csak jelzésszerű. Valójában nem két kiállításról van szó, főleg annak fényében nem, hogy a szakrális anyag központi darabján Szent Sebestyén, az egyik legnépszerűbb vértanú szent jelenik meg. Ő az, akit hitéért kivégeznek, de a nyilak nem ölik meg, mert a valódi hit elpusztíthatatlan. Csak másodjára sikerült elvenni az életét.

Egyszer elég volt, hogy elvették a forradalmat tőlünk.